

HƯỚNG DẪN SOẠN VĂN 7

NHỮNG CÂU HÁT CHÂM BIẾM

Câu 1:

Từ hay thường có nghĩa chỉ sự giỏi giang, tài năng, những mặt tốt đẹp của con người như : hát hay, học hay, làm hay. Vậy những cái hay của ông chú trong bài ca dao này có ý nghĩa như vậy không ? Đây là lối nói ngược để giễu cợt, mỉa mai, phở ỉn trong ca dao châm biếm.

- Chân dung của chú tôi:

- + Là người nát rượu nghiện ngập ("hay tửu hay tăm")
- + Là người thích hưởng thụ ăn chơi ("hay chè đặc, hay ngủ trưa")
- + Là người lười biếng lao động ("ước ngày mưa, ước đêm thừa")

=> Đây là một người chú đầy những thói hư tật xấu, nhìn vào chân dung này ai cũng lắc đầu ngán ngẩm...

- Với lối nói ngược, nhìn bề ngoài thì tưởng như khen nhưng thực ra là mỉa mai, giễu cợt.

- Ý nghĩa hai dòng đầu:

- + Cô yếm đào – là biểu tượng cho sự trẻ trung, xinh đẹp.
- + Lặn lội bờ ao – cần cù chăm chỉ.

Hình ảnh cô gái hoàn toàn trái ngược với chú tôi – khác biệt một trời một vực. Ông chú lười biếng, nát rượu như thế mà lại định mai mối cho một cô yếm đào đẹp người, đẹp nét đến vậy => Nhằm tạo nghịch cảnh gây cười.

- Đối tượng châm biếm. Đó là những kẻ lười biếng lao động, nhưng lại thích ăn chơi rượu chè mà xã hội nào, thời đại nào cũng có.

Câu 2:

Bài 2 nhại lời nói của thầy bói với người đi xem bói, bài ca dao lật tẩy bản chất của bọn "nói dựa" - thực chất là lợi dụng tâm lí tò mò của người khác để lừa bịp, kiếm tiền. Sự khẳng định của thầy bói nguy hiểm và rất vô nghĩa (về sự giàu nghèo, giới tính của mẹ cha, con cái) vì chỉ khẳng định những điều có tính tất yếu, ai cũng biết. Mặc dù tác giả dân gian không bình luận, nhưng bài ca vẫn toát lên ý nghĩa châm biếm sâu sắc về hiện tượng mê tín dị đoan trong xã hội.

Câu 3:

- Ý nghĩa tượng trưng của các con vật: Muốn hiểu được ý nghĩa tượng trưng của các con vật trong bài ca dao các em phải tìm hiểu các tục lệ, luật lệ của cuộc sống làng xã ngày xưa.

+ Con cò tượng trưng cho những người nông dân trong xã hội thân phận nhỏ bé.

+ Cà cuống là những kẻ có vai vế, địa vị trong làng xã như xã trưởng, lí trưởng

-> đến đám ma ngồi uống rượu say sưa.

+ Chim ri, chim mào là những kẻ tay chân của xã trưởng, lí trưởng như: cai lệ, lính lệ - kiếm chác chia phần.

+ Chim chích là anh mõ đi rao việc làng.

- Sự lí thú trong việc lựa chọn các con vật đóng vai:

+ Làm cho cảnh tượng trở nên sinh động lí thú. Một xã hội loài người được thực hiện ra qua xã hội của loài vật.

+ Mỗi con vật có những hành động và đặc trưng riêng đúng với hạng người mà nó đóng vai.

+ Ý nghĩa phê phán trở nên sâu sắc kín đáo.

- Nhận xét về cảnh tượng trong bài ca dao.

+ Cảnh tượng đó không phù hợp với đám tang - chủ yếu là từ phía những người đến dự đám.

+ Gia đình nhà cò ở trong tình cảnh đáng thương thâm thảm : cha mẹ cò chết rũ ở trên cây, cò còn lo lắng chuẩn bị mọi thứ cho đám tang – còn những kẻ khác thì lại tranh nhau đến để kiểm chác, chia phần, đánh chén một cách vô lối.

- Ý nghĩa phê phán của bài ca dao : Phê phán hủ tục ma chay vô lí làm khổ người dân.

Câu 4:

Hai câu đầu của bài ca có kết cấu đặc biệt: Cậu cai nón dẫu lông gà. Ngón tay đeo nhẫn gọi là cậu cai. Hai câu là hai định nghĩa, đồng thời là hai "dấu hiệu" nhận biết một con người: thứ nhất, cậu cai = nón dẫu lông gà (dấu hiệu quyền lực) ; thứ hai: ngón tay đeo nhẫn = gọi là cậu cai (dấu hiệu giàu sang). Hai dấu hiệu này không có nghĩa thông báo về tâm hồn, tính cách hay phẩm chất của đối tượng. Nếu bỏ hai tiếng "cậu cai" đi, trong hình dung chỉ còn chiếc "nón dẫu lông gà" (quyền lực) và "ngón tay đeo nhẫn" (khoe của) có vẻ rất trai lơ!

Hai câu tiếp theo đối lập về số lượng có tính chất gây cười. Pha một chút phóng đại, chân dung cậu cai được đưa ra châm chọc, mỉa mai, thể hiện thái độ khinh ghét và thương hại của nhân dân.

Về nghệ thuật, khi xây dựng nhân vật cai lệ, tác giả dân gian đã khéo léo chọn từ xưng hô là: cậu cai (một từ vừa có tính chất nịnh bợ, vừa có tính chất châm biếm). Hơn nữa, bằng việc biếm họa chân dung cậu cai, tác giả dân gian đã ngầm ý nói lên sự nhỏ nhẻ, bướng bỉnh của nhân vật người thường không ra người thường, quyền lực không ra quyền lực này. Việc sử dụng rất thành công nghệ thuật phóng đại cũng có tác dụng làm cho nhân vật cậu cai càng trở nên nực cười và thâm hại hơn.